

Bayer Zsolt: A Varsói melódia a Nemzetiben

2023 március 28. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása
nincs értékelve

Még

Mérték

Egy „régi”, „poros” darab, csupa szentimentalizmus, romantika, a „szerelem himnusza”...

Varsói melódia...

Egy „régi”, „poros” darab, csupa szentimentalizmus, romantika, a „szerelem himnusza”, egy férfi és egy n? (micsoda idejétmúlt tradicionalizmus!), a n? lengyel, a férfi orosz, még pontosabban szovjet, id?pont alig-alig a második világháború után, a lengyel n? Moszkvában tanul a zeneakadémián, énekesn?nek készül, ott találkozik a fiúval, aki borásztechnikus lesz, „a türelem bukét terem”, s egymásba szeretnek, igen, ?k ketten, alig-alig a háború után, Katyn után, érted-e, Katyn után, a Molotov–Ribbentrop-paktum után, azután, hogy az élet-halál harcot vívó lengyeleket Sztálin hátba támadja kelet fel?l, az orosz fiú megjárta a frontot, elmondja a lengyel lánynak, elmondja, hogy ? a szerencse fia, hiszen túlélte, „alig fél év kórház s lám itt vagyok”, s nem tudjuk, melyik fronton volt, s még az is lehet, hogy a lengyelek ellen harcolt, s persze ez a soha ki nem mondott feszültség ott van mindvégig kettejük között, de nem mondják ki, mert nem kell kimondani, mert nem szabad kimondani, mert a szerelem a fontosabb, a nagyobb er?, elég arról beszélni, hogy a lány fél, mert elmondja, igen, Helena elmondja Viktornak, hogy ? bizony fél, fél mindent?l, fél a háborútól, fél a békét?l, fél a fasizmustól és az er?t?l, mert azt látja, hogy az er? és a fasizmus olyan vonzó tud lenni, fényes csizmák, felvonulások, a szebb jöv?be vetett hit, ó, hát igen, ó, hát bizony ez éppen és pontosan olyan, mint a kommunizmus, a huszadik század két iszonya, a két testvér, s a fattyú, a balkézr?l jött gyerek a nácizmus, ó, hát ki faji, ki pedig osztályalapon irt ki milliókat, ám mindegyik a szép új jöv?r?l beszél, s Helena fél, de beleszeret Viktorba, a lengyel lány az orosz – mit orosz, szovjet! – fiúba, a szovjet fiú az ?si ellenségbe, a lengyel lányba, de mindez soha, egy pillanatra nem hangzik el, de ott vibrál mindvégig a feszültség, s a feszültség felett vagy alatt a legfinomabb, legédesebb, legfelemel?bb humor, a kedély, s ez f?leg Helena sajátja, a lengyel lányé, aki m?veltségével, kifinomultságával, elpusztíthatatlan, önnön félelmét is újra és újra legy?z? víg kedélyével irányítja a kissé bárdolatlan Viktort, a naiv, még szovjet, frontot megjárt, majdnem meghalt, de túlél? és nem fél? s az „orosz anyácskának” elkötelezett „prosztíj málcsikot”, s Viktor elfogadja ezt az irányítást, szinte beleveti magát Helena „fels?bbrend?ségébe”, lubickol a lány lelkében és humorában, s ?k ketten így lesznek egymáséi, ?k ketten, akiknek a huszadik század s annak két szörnyszülöttje megtiltaná, hogy egyáltalán találkozzanak, nemhogy egymásba szeressenek, de hát, „sok van mi csodálatos, de az embernél nincs semmi csodálatosabb”, Szophoklész kukucskál ki 1946–47 Moszkvájának embertelen és jéghideg valósága mögül, Szophoklész kukucskál ki Helena és Viktor szemeib?l, vagy a Carmina Burana vágáns diákdalainak pajzánsága és öröme, a Floret Silva Nobilis elpusztíthatatlan életöröme, az In Taberna quando sumus fülledt erotikája, Illyés „foglár háta mögötti szabadsága” – minden, amit csak mi ismerhetünk igazából, itt, a Lajtától keletre, az Óperenciás-tengeren innen, s bár a Varsói melódia egyetemes, s valóban az örök emberi szerelem és csoda himnusza, de apróságait úgyis csak mi érthetjük meg, eldugott ízei a mi nyelvünk alatt lapulnak, csak mi tudhatjuk Helena szavainak legrejtettebb értelmét s leheletnyi iróniába burkolt mélységes tragédiáját, miszerint „tényleg, nekünk itt már megvan mindenünk, csak egy-két borvidék hiányzik”...

A Varsói melódiát a Nemzeti Színház Kaszás Attila termében mutatták be, a Jelen/Lét Nemzetiségi Színházi Fesztivál keretében, a Szerb Nemzetiségi Színház jóvoltából, Benk? Péter rendezte, aki csak annyit mondott az el?adás után e sorok írójának, neki annyi dolga volt csupán, hogy „el?szeresse színészeib?l a legjobbat” – nos, akkor szögezzük le, sikerült.

Darvasi Ilona jelmezei tökéletesek, t?pontosan idézik meg a kor szegényszagú, igénytelen, lódenkabátos világát, és a tíz év múlva s a húsz év múlva ugyanolyan szocializmusát.

Tíz év múlva, húsz év múlva...

A szovjet rendszer nem engedi, hogy a két fiatal egybekeljen 1946–47-ben. A Szovjetunió állampolgára nem vehet el egy más állampolgárságú embert, még akkor sem, ha az a „testvéri” Lengyelország szülötte – ó, mennyire ismerjük, s csak mi ismerjük és értjük azt a testvériséget!

Helena és Viktor elszakadnak egymástól – s majd tíz év múlva találkoznak ismét, amikor már mindketten házasok. De Helenát ez nem akadályozná meg abban, hogy összekösse életét örök szerelmével. De Viktor addigra már homo sovieticus lett, legy?zte ?t a gyávaság, a rettegés, a megfélemlítettség – úgy is nevezhetnénk: a mindenek feletti élni akarás.

S majd újabb húsz év múlva találkoznak újra, két kiégett ember, az egymás iránt érzett egykorvolt szerelem visszfényével, Helena befutott, ünnepelt énekesn? immár, egy sztár, finoman, elegánsan alkoholista, és soha többé nem engedi, hogy érzelmei uralkodjanak felette. S itt a vége...

Viktort Pásztor Máté alakítja. Hibátlanul, sallangmentesen, pontosan, érzékenyen, hitelesen. Köszönet érte.

S akkor elérkeztünk végül a Helenát megformáló Anastasija Karginához. Ehhez a szentpétervári születés?, orosz, ötvenkilós egykori válogatott úszóhoz, aki hátára veszi ezt az el?adást, és ezzel a csodálatos el?adással együtt hátára veszi ezt a kort, ezt a mi nyomorult, beteg, ismét háborúba ájuló korunkat, s leny?göz?, a lengyel lány moszkvai létezését tökéletesen hitelesít? akcentusával, amivel a magyart beszéli, leny?göz?, rokokó finomságú humorával, apró, mindig helyén lév? gesztusaival és mimikájával, mélységesen megrendít? bánatával és szenvedélyével átviszi a szerelmet a túlsó partra.

Mi vagyunk a túlsó part. És nem érdemeljük meg ezt a küzdelmet, ezt a h?siességet, meg sem érdemeljük ezt az el?adást. De egy biztos: beültetném rá az amerikai elnököt, az orosz elnököt, a lengyel elnököt, az ukrán elnököt, a német kancellárt, az összes kardcsörtet? idiótát, hogy lássák, hogy érezzék, hogy megértsék, mi a háború, mi a félelem, mi a szerelem, mi a remény és a reménytelenség – mi az örök emberi.

De ?k soha nem fognak ott ülni a néz?téren. ?k inkább rendeleteket alkotnak továbbra is, hogy ki nem találkozhat és élhet kivel, ki mit nem csinálhat, nem tehet, ki a jó és ki a rossz.

Helenát, Anastasija Karginát ma számos „európai” országban föl sem engednék a színpadra, pusztán azért, mert orosz.

Legyünk hálásak, hogy mi láthatjuk ?t, láthatjuk ezt a darabot, s hogy meger?södhetünk ezáltal hitünkben: „Sok van mi csodálatos, de az embernél nincs semmi csodálatosabb.”

Bayer Zsolt - www.magyarnemzet.hu

Ajánló